

Харківська академія неперервної освіти
Кафедра виховання й розвитку особистості

Формування громадянської компетентності як головний вектор діяльності сучасного закладу освіти

*Галина Вороніна, старша викладачка,
кандидатка педагогічних наук*

“

*...Кожний виховний крок у нас повинен бути
пронизаний патріотичним вихованням, і
якщо це не так, то це виховання... нікуди не
годиться. Якщо мені говорять, що у мене все
добре, але нема патріотичного виховання, то я
повинен це розуміти так, що вся робота
зовсім нічого не варта.*

Антон Семенович Макаренко

1888- 1939

український радянський педагог,
письменник,

один із засновників системи дитячо-
підліткового виховання

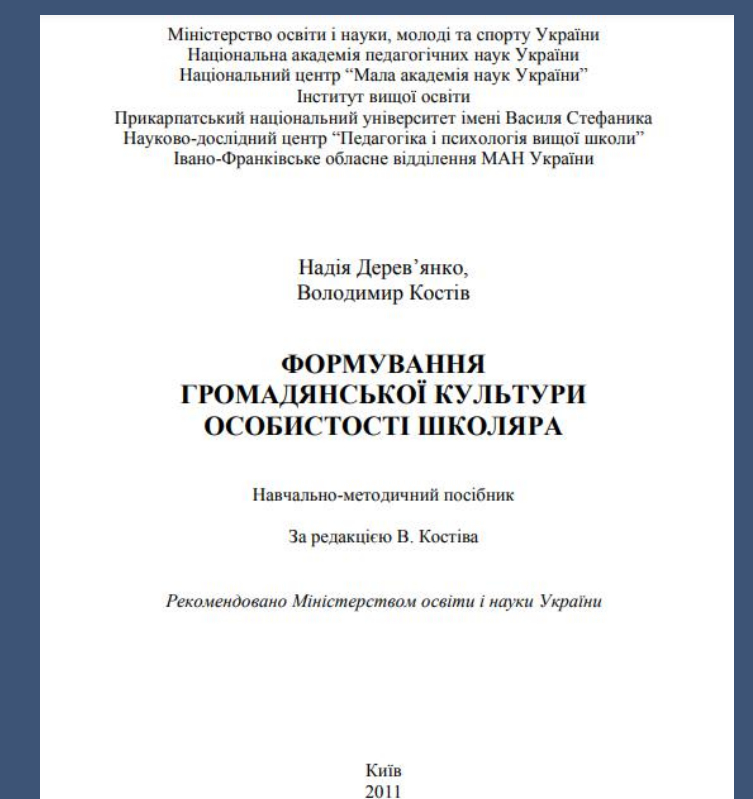
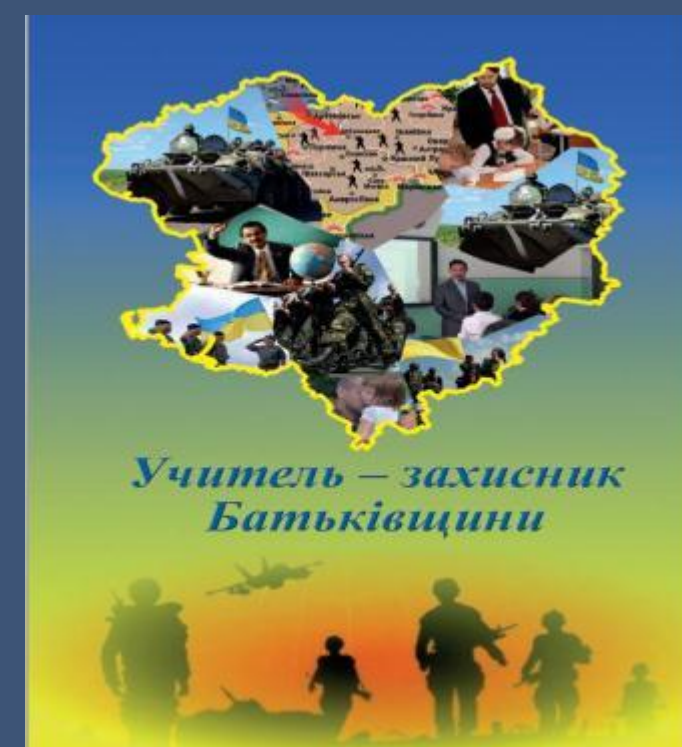
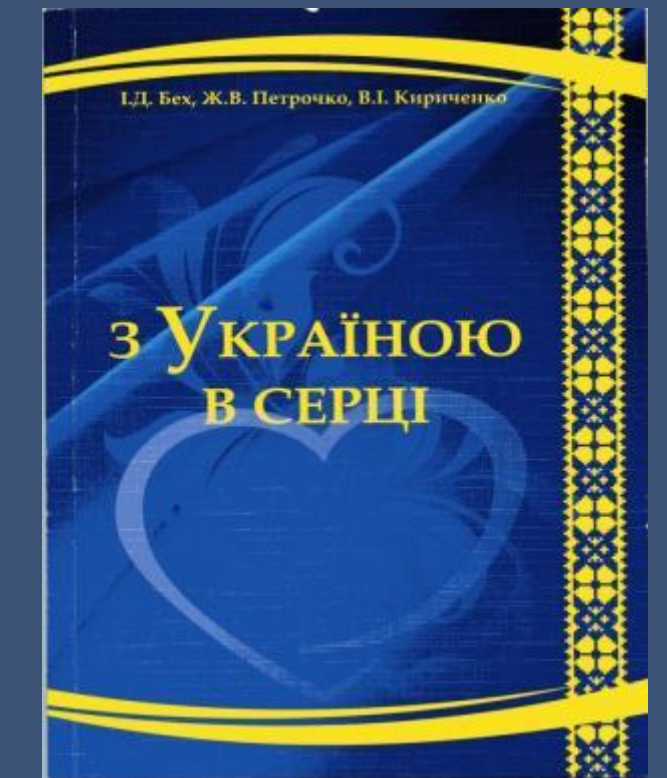

НОРМАТИВНА БАЗА

- ✓ Указом Президента України від 18.05.2019 № 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки»
- ✓ Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.
- ✓ Закону «Про освіту»
- ✓ Рекомендації щодо порядку використання державної символіки в навчальних закладах України (2000)
- ✓ Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі.
- ✓ Державну соціальну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року.
- ✓ Інформаційні матеріали про деякі питання організації виховного процесу у 2021/2022 н. р. щодо формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок, національно-патріотичного виховання, профілактики булінгу (цькування), кримінальних правопорушень, вживання наркотичних і психотропних речовин, запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми тощо

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ

МЕТА ВИХОВАННЯ

*Молоді люди – громадяни, патріоти, здатні
забезпечити країні гідне місце в світі;
моральна особистість, здатна до
саморозвитку*

*Національно-патріотичне виховання –
постійний стан виховного процесу від
дошкільного періоду впродовж всього життя
особистості*

Іван Дмитрович Бех,
професор, директор
Інституту проблем виховання НАПУ

ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОСВІТИ ТА ПРИНЦИПИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- ✓ відповідальних та чесних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству;
- ✓ поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина;
- ✓ нетерпимості до приниження честі та гідності людини, фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якою ознакою;
- ✓ патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, поваги та дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, нематеріальної культурної спадщини Українського народу, усвідомленого обов'язку захищати у разі потреби суверенітет і територіальну цілісність України;
- ✓ усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення, проявів корупції та порушень академічної доброчесності;
- ✓ громадянської культури та культури демократії;
- ✓ культури та навичок здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;
- ✓ прагнення до утвердження довіри, взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами; почуттів доброти, милосердя, толерантності, турботи, справедливості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальності за свої дії;
- ✓ культури свободи та самодисципліни, відповідальності за своє життя, сміливості та реалізації творчого потенціалу як невід'ємних складників становлення особистості.

ПРІОРИТЕТНІ ЗАВДАННЯ

- ✓ формування української громадянської ідентичності – здійснення заходів, спрямованих на впровадження та утвердження суспільно-державних (національних) цінностей, розвитку громадянської ідентичності населення України;
- ✓ військово-патріотичне виховання – здійснення заходів, спрямованих на формування у громадян готовності до захисту України, громадського сприяння безпеці та обороні України та підвищення престижу військової й спеціальної державної служби;
- ✓ формування науково-методологічних і методичних засад національно патріотичного виховання – здійснення заходів, спрямованих на розвиток цілісної загальнодержавної політики національно-патріотичного виховання;
- ✓ підтримка та співпраця органів державної влади та органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства щодо національно патріотичного виховання.

КОМПЕТЕНТНІСТЬ

ГРОМАДЯНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Соціальна та громадянська компетентності. Усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат, попереджати і розв'язувати конфлікти, досягати компромісів. Повага до закону, дотримання прав людини і підтримка соціокультурного різноманіття.

громадянськість

готовність людини реалізувати свої права та обов'язки, поважати права та свободи інших громадян, усвідомлювати відповідальність перед суспільством і державою за свої вчинки (О. Пометун)

цілісне інтегроване утворення в сукупності здатностей особистості, необхідних для її успішної самореалізації та соціальної взаємодії в демократичному суспільстві

ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

- ✓ 1) ключова компетентність (а саме такою є громадянська) характеризується здатністю людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи проблеми
- ✓ 2) громадянська компетентність ґрунтована на громадянських цінностях, які уналежнюють ідеали, переконання й відповідну моральну позицію особистості;
- ✓ 3) формування громадянської компетентності як готовності діяти в освітньому процесі може здійснюватись виключно в спільній діяльності вчителя та учнів;
- ✓ 4) тісно пов'язані компоненти громадянської компетентності формуються комплексно, тому завданням школи є створення умов для набуття учнями цього комплексу знань, навичок і ставлень.

СКЛАДОВІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

- ✓ громадянські знання, на основі яких формуються уявлення про форми і способи життя і реалізації потреб і інтересів особистості в політичному, правовому, економічному, соціальному та культурному просторі демократичної держави взагалі, та української зокрема;
- ✓ громадянські вміння та досвід участі в соціально-політичному житті суспільства і практичного застосування знань;
- ✓ громадянські чесноти – норми, установки, цінності й якості, притаманні громадянинові демократичного суспільства.

Компоненти громадянської компетентності (за О. Пометун)

- ✓ знаннєвий (знання, уявлення),
- ✓ діяльнісний (уміння й навички),
- ✓ ціннісний або мотиваційно-ціннісний (ставлення, ціннісні орієнтації, переживання тощо),
- ✓ процесуальний, технологічно-процесуальний або особистісно-творчий (сфера самореалізації)

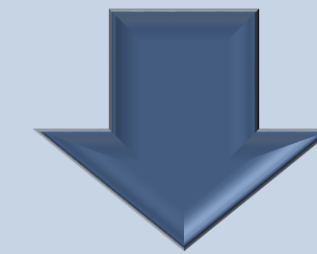
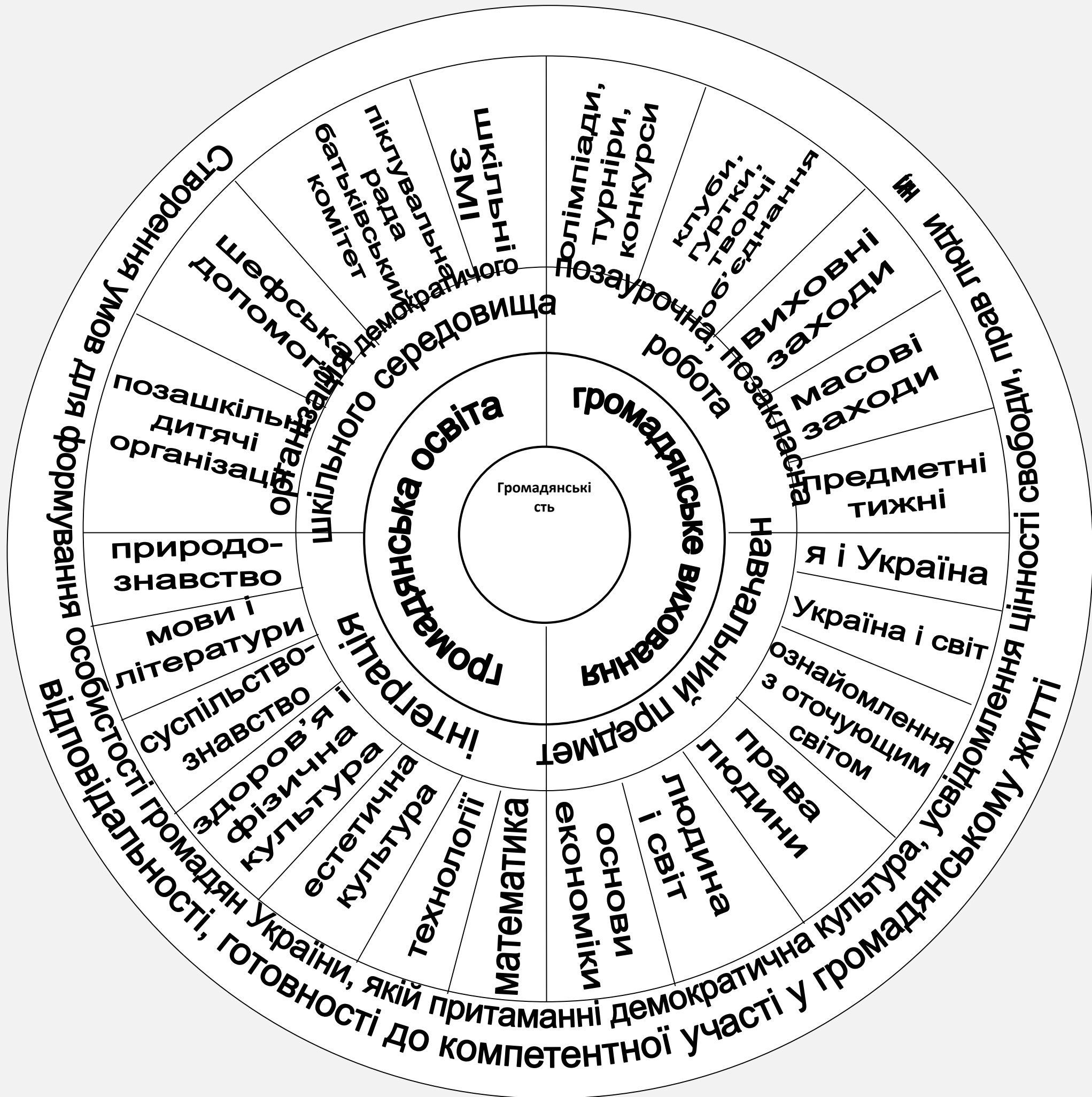
Прояви сформованої громадянської компетентності учня

Компетенції	Прояви
соціально-комунікативна	комунікативні вміння, навички спілкування, встановлення конструктивних відносин із людьми, вміння вести діалог, брати участь у громадському обговоренні суспільних проблем
інформаційно-медійна	вміння критично мислити, шукати, аналізувати й оцінювати інформацію, критично оцінювати медіа повідомлення на основі аналізу джерел, соціальної ситуації
солідарність, розв’язання соціальних конфліктів, проблем	уміння розв’язувати соціальні суперечності, установка на толерантне розв’язання конфліктів, здатність до успішної взаємодії з іншими, мирного співіснування в умовах соціокультурного різноманіття
відповідальний соціальний вибір й ухвалення рішення	готовність до ухвалення обґрунтованого рішення на основі усвідомленого й вираженого вибору
громадянська участь	установка на відповідальну суспільну діяльність, навички участі в соціальних та політичних процесах

Government	Percentage
Current government	85%
Previous government	15%

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді
комплексна, системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої національно-патріотичної самосвідомості, почуття вірності, любові до України, турботи про благо своєї нації й держави.

інтегратор усіх виховних впливів, спрямованих на дитину в цілісній педагогічній процес, який дозволяє реалізовувати цілі і завдання виховання у конкретних соціально-педагогічних умовах

ГОЛОВНІ СТРАТЕГІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

- ✓ Головний урок – урок патріотизму;
- ✓ Прийняття європейських цінностей;
- ✓ Діяльнісний характер НВП;
- ✓ Педагог – носій моральних цінностей;
- ✓ Говоримо українською;
- ✓ Вчимося захищати свою Батьківщину.

ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

рідна мова, родовід, рідна історія, краєзнавство, природа
рідного краю, народна міфологія, фольклор, національне
мистецтво, народний календар, національна символіка,
народні прикмети і вірування, виховні традиції, національні
традиції, звичаї та обряди

Форми й методи

ЗАПИТАННЯ, ЩО ЗОРІЄНТУЮТЬ ПЕДАГОГА НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

- ✓ Наскільки, на Вашу думку, Ваша діяльність допомагає учням стати активними громадянами та поважати права людини?
- ✓ Наскільки часто Ваші учні мають можливість висловлювати свої ідеї, дослухатися до інших поглядів, обговорювати свої відмінності у класі?
- ✓ Наскільки часто під час спілкування з учнями Ви порушуєте проблему, що стосується прав людини, демократичного громадянства, справедливості, рівності або правовладдя?
- ✓ Як Ваша діяльність сприяє розвитку інтелектуальних, особистісних і соціальних ресурсів, що дає змогу учням як активним громадянам брати участь у суспільних процесах?
- ✓ Чи надаєте Ви учням час попрацювати одне з одним для посилення взаєморозуміння, а також для практикування соціальних умінь, посилюючи індивідуальні і соціальні процеси та результати?
- ✓ Як часто Ви використовуєте прийоми емпіричного та практичного навчання, базуючись на особистому досвіді?
- ✓ Як та наскільки ефективно Ви спираєтесь на попередній досвід учнів у навчанні?

ПАТРІОТИЗМ

Готовність діяти в інтересах народу – відчуття потреби зберегти та примножити надбання й добробут українського народу, захищати інтереси країни у разі збройної агресії проти неї

Коли цінність шанується в освітньому процесі:	Коли цінність недостатньо шанується в освітньому процесі:
<p>✓ У школі вшановуються державні свята, усі учасники освітнього процесу з повагою ставляться до державної мови та державних символів України.</p> <p>✓ В освітньому процесі велика увага приділяється вивченню історії та культури Українського народу. Водночас вшановується культура різних народів, які проживають на території України.</p> <p>✓ У закладі активно залучають до патріотичного виховання бійців АТО/ООС та членів їхніх сімей, членів сімей Героїв Небесної Сотні, діячів сучасної культури, мистецтва, науки, спорту, громадських активістів, які виявляють активну громадянську і патріотичну позицію.</p> <p>✓ Учні та їхні батьки організовують та беруть участь у благодійних акціях: збір коштів для поранених бійців, членів сімей загиблих під час бойових дій на сході країни, а також для інших нужденних груп населення (онкохворих, дітей-сиріт тощо).</p> <p>✓ Учитель у наведенні сучасних прикладів патріотизму звертає увагу учнів на те, що людина не може бути справжнім патріотом, якщо вона поряд з шануванням української мови, культури, традицій дозволяє собі порушення законів, що діють для всього українського народу</p>	<p>✓ Заходи з ушанування пам'ятних дат в історії та культурі України проводять формально, «для галочки». Учасники сприймають їх як такі, що повинні відбутися, щоб не виникало питань щодо їх відсутності.</p> <p>✓ У школі проводяться патріотичні заходи, проте українська культура та історія окремими учасниками освітнього процесу протиставляються світовій історії та культурі.</p> <p>✓ Учасники освітнього процесу соромляться використовувати українську мову, послуговуються нею здебільшого лише під час навчальних занять та святкових публічних заходів.</p> <p>✓ В освітньому процесі патріотизм подається виключно через любов до рідної землі, а законослухняність здебільшого не вважається однією з обов'язкових рис патріота.</p> <p>✓ Батьки прищеплюють дитині необхідність бути відданою інтересам своєї сім'ї, проте не особливо дбати про добробут суспільства, в якому вона росте.</p>

Справжній патріот — це людина, яка, заплативши штраф за неправильну парковку, радіє, що система діє ефективно.
Уїльям Воган

ТЕСТ ДЛЯ ДІАГНОСТИКИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ САМОСВІДОМОСТІ ВЧИТЕЛІВ

Зазначте в кожному питанні найприйнятніший для Вас варіант відповіді

- 1.Чи вважаєте Ви публічні прояви громадянських властивостей членів колективу доречними й природними?
А. Так, я вважаю ці прояви доречними і нормальними в будь-якій колективній життєдіяльності.
Б. Такі прояви вносять фальш у життя колективу, тому я їх не схвалюю.
В. Подібні прояви допустимі, але не повинні бути частими.
- 2.Як Ви ставитесь до публічного засудження громадянської спрямованості вчинків людей?
А. Вважаю, що така форма засудження корисна усім членам колективу, аби не забували про свої індивідуальні інтереси.
Б. Даю рішучу відсіч подібним спробам.
В. Не визнаю внутрішньо подібних засуджень.
- 3.Чи вважаєте Ви, що для кращої громадянської ідентифікації необхідно:
А. Володіти державною (українською) мовою.
Б. Розуміти і трохи знати державну мову.
В. Не звертати увагу на знання державної мови.
- 4.Як Ви ставитесь до психології українського етносу?
А. Намагаюсь об'єктивно оцінювати його позитивні та негативні якості.
Б. Як правило, афішую позитивні і замовчую негативні риси цього етносу.
В. Більше помічаю негативні і менше – позитивні риси.
- 5.Чи вважаєте Ви, що різноетнічний народ України за своїм психічним складом, менталітетом має переваги над іншими?
А. Так, безумовно.
Б. Дивлячись над якими.
В. Не певен.
- 6.Оцінюючи громадянина іншої держави в цілому негативно, чи намагаєтесь Ви знайти у нього хоча б якісь позитивні риси?
А. Так.
Б. Ні, оскільки не бачу в цьому сенсу.
В. Якщо погано його знаю, то намагаюсь.
- 7.Негативно оцінюючи громадян іншої держави, чи намагаєтесь Ви дотримуватись “певної міри”?
А. Так, намагаюсь підкреслити один найвиразніший національний “недолік”.
Б. Ні, я завжди кажу про всі недоліки даної нації.
В. Намагаюсь говорити лише про ті недоліки, які виявляються саме тут і зараз.
- 8.Чи задумувались Ви над такими рисами українських громадян, які або недорозвинені, або відсутні взагалі, але дуже необхідні в умовах сьогодення?
А. Так.
Б. Ні, бо вважаю, що це справа спеціалістів або вищого керівництва.
В. Недоліки бачу, але сказати – сучасні вони чи ні – важко.
- 9.Яка Ваша перша реакція на образу українських громадян?
А. Намагаюся відразу ж дати відсіч.
Б. Образу переживаю мочки, від відповіді намагаюсь

- ухилитись.
В. Спочатку обдумаю відповідь, а потім уже реагую.
- 10.Яким чином Ви реагуєте на критику Української держави?
А. Визнаю критику, навіть коли вона не в усьому об'єктивна.
Б. Критикую того, хто критикує державу, акцентуючи увагу на його етнічній та громадянській приналежності.
В. Намагаюсь відвести критику.
- 11.Чи важко Ви переносите образу себе як громадянина Української держави?
А. Так.
Б. Ні, не дуже.
В. Зважаючи на те, від кого чую образу.
- 12.Чи з'являється у Вас антипатія до людей, які допускають випадати проти Української держави?
А. Так.
Б. Дуже рідко.
В. Так, коли ці випадати необґрунтовані або дуже різкі й образливі.
- 13.Як надалі Ви будуете свої стосунки з людьми, які вчинили випадати проти Української держави?
А. При нагоді намагаюся їх “державно” образити доступними мені засобами.
Б. Деякий час намагаюся не вступати з ними в контакт.
В. Як і раніше.
- 14.Як Ви ставитесь до іноземних громадян, які критикують власну державу?
А. Вважаю їх перекотиполем.
Б. Ставлюсь як до нормального явища.
В. Схвалюю, якщо ця держава не з авторитетних.
- 15.Як Ви розцінюєте процес розбудови Української держави?
А. Цей процеј йде дещо сповільнено й непослідовно.
Б. Розбудова відбувається нормально.
В. У розбудові не спостерігається прогресу.
- 16.Яке висловлювання з громадянського питання Вам є найближчим?
А. Громадянська психологія – це те, що потрібно знати й постійно враховувати кожному.
Б. Громадянська психологія має певну значущість, але її не треба перебільшувати.
В. Громадянська психологія – це неістотне явище.

Обробка результатів

Номер питання	Варіант відповідей, балів		
	А	Б	В
1	3	1	2
2	1	3	2
3	3	2	1
4	2	3	1
5	3	2	1
6	2	3	1
7	2	3	1
8	3	1	2
9	3	1	2
10	1	3	2
11	3	1	2
12	3	1	2
13	3	2	1
14	1	3	2
15	3	1	2
16	3	2	1

- 1.Громадянський індиверентизм – 16-24 бали.
- 2.Громадянська самосвідомість – 25-36 балів.
- 3.Громадянський патріотизм – 37-48 балів.

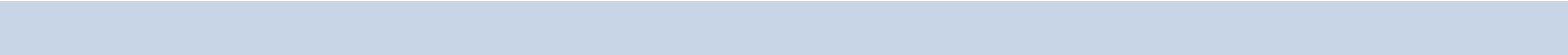
АНКЕТА

для діагностики методів впливу на громадянську сферу школярів

ШАНОВНИЙ ДОБРОДІЮ!

Які методи і як часто Ви їх використовували з метою розвитку громадянськості школярів?

№	Назва методу	Часто	Рідко	Не використовую
1	Інформування про факти громадянської поведінки з преси, літератури, м мистецтва			
2	Інформування з прикладів оточення			
3	Роз’яснення суті і кваліфікація вчинків як громадянських і негромадянських			
4	Розкриття перспектив розвитку Української держави			
5	Ознайомлення з системою понять, що стосуються громадянськості: держава, суспільство, етнос та ін.			
6	Інформування про громадянські права та обов’язки, ролі, етику громадянина			
7	Інформування про організацію і прийоми самовиховання громадянських якостей			
8	Заохочення і згуртування школярів до позитивних громадянських справ			
9	Прояв обурення антигромадянськими вчинками (в масштабах держави та учнівської групи)			
10	Переконування у важливості громадянських якостей			
11	Стимулювання розвитку високих громадянських почуттів: патріотизму, гуманізму тощо			
12	Підкреслення ролі успіхів у навчанні з громадянської позиції			
3	1 Зняття покарання за невдалі дії, продиктовані громадянськими мотивами			
14	Іронія до тих, хто неправильно розуміє подвиг			
15	Наказ брати участь у громадянських акціях			
16	Стимулювання появи або актуалізація громадянських почуттів змістово-методичною основою навчання			
17	Випробування громадянськими дорученнями			
18	Спільна участь із школярами у виконанні корисних громадянських справ			
19	Покарання за антигромадянські дії та громадянську пасивність			
20	Використання паралельної дії (з боку вихователя і класу)			
21	Пропонування тестових завдань, в яких виявлялася б громадянська реакція			

АНКЕТА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ГРОМАДЯНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ

Пропонуємо для визначення рівня сформованості громадянських якостей учнів скористатися шкалою. у якій ці якості оцінюються за п’ятибальною системою. при цьому слід вважати, що 4 бали - це максимальний рівень даної якості, 3 - високий, 2 - середній, 1 - низький. 0 - повна її відсутність і наявність протилежної, антигромадянської якості.

№	Громадянські якості	Бали					Антигромадянські якості
1.	Прихильність державним інтересам	4	3	2	1	0	Егоїстичність інтересів
2.	Демократичність						Авторитарність
3.	Суспільна ініціативність						Суспільна пасивність
4.	Гуманістичність						Мізантропія
5.	Етнічність						Зденаціоналізованість
6.	Державна патріотичність						Державна нігілістичність
7.	Громадянська відповідальність						Громадянська безвідповідальність
8.	Громадянська дисциплінованість						Громадянська недисциплінованість
9.	Громадянська самосвідомість, політичність						Аполітичність
10.	Почуття громадянського обов’язку						Громадянська необов’язковість
11.	Громадянська мужність						Громадянська покірність
12.	Прихильність до вселюдських цінностей						Національна обмеженість
13.	Національна гідність						Комплекс меншовартості, ницість
14.	Готовність захищати Батьківщину військовими засобами						Угодовство, слабовілля
15.	Терпимість до представників інших етносів						Ксенофобія
16.	Піклування про державну мову, піднесення її престижу						Нехтування державною мовою. байдуже чи негативне ставлення до неї
17.	Екофілія, піклування про природу						Агресивність до природи, екофобія
18.	Приязнь до громадянських обрядів						Неприязнь до громадянських обрядів
19.	Повага до національних традицій						Скепсис, нехтування національними традиціями
20.	Правосвідомість						Схильність до правових відхилень у діяльності та поведінці
21.	Державницький оптимізм						Державницький песимізм
22.	Почуття місцевого патріотизму (любов до місцевості проживання, її людей, культури)						Зневага до свого місця проживання
23.	Відданість справі українського державотворення						Антипатія до справи українського державотворення
24.	Громадянська активність						Громадянська мімікрія, ригідність
24.	Громадянська вірність						Громадянська зрадливість
25.	Філантропічність						Скупість
26.	Політична воля						Безвільність

МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ СТУПЕНЯ РОЗВИТКУ САМОВРЯДУВАННЯ В УЧНІВСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ (за професором М.Рожковим)

Кожен учень заповнює бланк із цифровими кодами та пропозиціями:

Бланк пропозицій

432101. Вважаю для себе важливим домагатися, щоб колектив мого класу працював краще.

432102. Вношу пропозиції щодо удосконалення роботи в класі.

432103. Самостійно організовую окремі заходи в класі.

432104. Беру участь у підбитті підсумків роботи класу, у виявленні найближчих завдань.

432105. Вважаю, що клас здатний до дружніх самостійних дій.

432106. У нас в класі обов'язки чітко та рівномірно розподілені між учнями.

432107. Обраний актив у нашому класі користується авторитетом серед усіх членів колективу.

432108. Вважаю, що актив у нашому класі добре і самостійно справляється зі своїми обов'язками.

432109. Вважаю, що учні нашого класу добросовісно ставляться до виконання своїх громадських обов'язків.

4321010. Своєчасно та точно виконую рішення, прийняті зборами або активом класу.

4321011. Прагну прикласти всі зусилля, щоб завдання, поставлені перед колективом, були виконані.

4321012. Готовий відповісти за результати своєї роботи і за результати роботи своїх товаришів.

4321013. Ми добре уявляємо собі завдання, які стоять перед колективом школи.

4321014. Учні мого класу часто беруть участь в організації різноманітних заходів усього колективу школи.

4321015. Ми прагнемо допомагати представникам колективу класу в органах самоврядування всього колективу школи і вирішенні завдань, поставлених перед нами.

4321016. Мої товариші і я постійно беремо участь в обговорюванні проблем, які постають перед колективом.

4321017. Ми прагнемо до того, щоб співпрацювати у розв'язуванні завдань, поставлених перед усім колективом, з іншими класами та об'єднаннями.

4321018. Задоволений ставленням моїх товаришів до іншим класів.

4321019. Ми прагнемо допомагати іншим колективам, молодшим у розв'язанні труднощів, що виникають перед ними.

4321020. Вважаю, що учні, обрані в органи самоврядування школи, користуються заслуженим авторитетом.

4321021. Учні мого класу добросовісно ставляться до виконання доручень органів учнівського самоврядування усього колективу.

4321022. Ми прагнемо до того, щоб колектив школи досяг більш високих результатів.

4321023. Готовий відстоювати інтереси всього колективу школи в інших колективах і громадських організаціях.

4321024. Усвідомлюю свою відповідальність за результати роботи всього шкільного колективу.

Обробка результатів:

«так» - 4, «швидше так, ніж ні» - 3, «складно сказати» - 2, «швидше ні, ніж так» - 1, «ні» - 0.

при обробці результатів 24 пропозиції розбиваються на 6 аспектів:

1. залучення учнів до діяльності в органах самоврядування (пропозиції 1-4);
2. організованість класного колективу (пропозиції 5-8);
3. Відповідальність членів первинного колективу за його справи (пропозиції 9-12);
4. Залучення класу до справ колективу школи (пропозиції 13-16);
5. Стосунки класу з іншими учнівськими спільнотами (пропозиції 17-20);
6. відповідальність учнів класу за справи колективу школи (пропозиції 21-24).

За кожним блоком підраховується сума балів, виставлених усіма учасниками опитування. Потім вона ділиться на число учасників опитування та на 16 (16 - максимальна кількість балів, яку може вказати опитуваний у кожному блоці).

Ступінь самоврядування колективу класу, об'єднання визначається за результатами виведення коефіцієнтів перших трьох блоків. Якщо хоча б один із коефіцієнтів менший за 0,5, то рівень самоврядування в класі низький; якщо більший за 0,5 і менший 0,8 - середній; якщо більший за 0,8 - високий.

Рівень розвитку самоврядування всього навчального закладу визначається коефіцієнтом останніх трьох блоків. Якщо кожен із них не перевищує 0,55, то рівень самоврядування у колективі низький; якщо вищий за 0,55, але нижчий 0,85 - середній; якщо більший за 0,85 - високий.

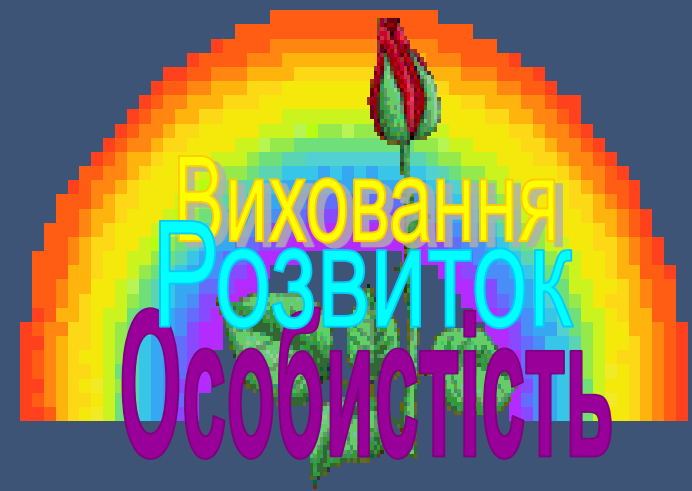
“

*Не питай, що твоя країна
може зробити для тебе,
запитай, що ти можемо
зробити для своєї країни!*

Джон Фіцджеральд Кеннеді
(англ. John Fitzgerald Kennedy,
1917-1963)
35-й президент Сполучених
Штатів Америки

Запрошуємо до співпраці!

КВНЗ “Харківська академія неперервної освіти”
Кафедра виховання й розвитку особистості
м.Харків, вул Світла, 41, каб. 32,
v_gala@ukr.net

